

УДК 811.161.2'373.2

ДЕЩО ПРО МЕТОДИКУ ВИОКРЕМЛЕННЯ АНТРОПОНІМІВ ІЗ ОЙКОНІМІЇ

Зоряна Купчинська

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра української мови,
вул. Університетська, 1/234, 79602, м. Львів, Україна,
тел.: (80322) 964717*

Деантропонімна ойконімія України послідовно представлена в основному кількома загальнослов'янськими моделями (посесивні назви (на *-jь-, *-інь, *овь/-евъ), патронімічні назви (на *-itji), віродинні назви (на *-i)). Виокремлення давніх антропонімів із архаїчної ойконімії – методично складне завдання. Антропонімічний матеріал, що прихований в ойконімії, свідчать про давність таких онімних утворень, спільне слов'янське походження більшості з них, про загальнослов'янські тенденції у назвотворенні, про спільні ареали не тільки ойконімії, але й антропонімії.

Ключові слова: деантропонімна ойконімія, загальнослов'янські моделі ойконімів, відкомпозиції, відапелятиви, антропонімія.

Архаїчна ойконімія України приховує величезний пласт антропонімічного матеріалу, який у “чистому” вигляді не зберігся, однак представляє собою цікавий і недосліджений перелік онімів, які свідчать про давність таких утворень, спільне слов'янське походження більшості з них, про загальнослов'янські тенденції в назвотворенні, про спільні ареали не тільки ойконімії, але й антропонімії. У загальнослов'янському ономастиконі сформувалися стійкі закономірності чи тенденції, що базуються на певних засадах: значенні ойконімотвірних, антропонімотвірних формантів, на значенні твірних основ онімів, зрештою, законі ряду. Деантропонімна ойконімія України послідовно представлена в основному кількома загальнослов'янськими моделями (посесивні назви (на *-jь-, *-інь, *овь/-евъ), патронімічні назви (на *-itji), віродинні назви (на *-i)). Звичайно, і в інших типах назв ми фрагментарно відслідковуємо антропонімікон, однак масово власні назви людей представлені в тих ойконімах, які виникли за відповідних суспільно-історичних умов, де основним у назвотворенні населеного пункту було увіковічнити власника, засновника, нащадків родоначальника, голову родини (роду) тощо. Про відтворення антропонімів із географічних назв є праці Д. Бучка [1], О. Купчинського [11], М. Худаша та М. Демчук [18] та ін.

Зупинимось лише на одному з аспектів: деантропонімії ойконімії України з indeclinabile компонентом. Про антропоніми типу “indeclinabile + nomen” уже писали зарубіжні та вітчизняні ономасти: М. Карась [22], Я. Свобода [28], О. Суперанська [15], М. Малець [23], Т. Скуліна [27], М. Демчук [3], З. Купчинська [9, 10] та ін.

Предметом нашого зацікавлення є географічні назви з незмінюваними компонентами на-, пере-. Методика опрацювання такого матеріалу – не проста. Важливим є чітко розмежувати функції цих незмінюваних компонентів: на-, пере- могли виконувати роль префіксів в одних випадках, а в інших – прийменників, які лексикалізувалися з іменником і, зрештою, теж ставали префіксами. За допомогою префіксів поширювалися антропоніми,

які були різного походження: відкомпонитні та відапелятивні. З уже готового спрефіксованого антропоніма суфіксальним способом формувався ойконім. Аналізуючи такий матеріал, ми зобов'язані опиратися на значення твірної основи географічної назви. Однак є ойконіми, які виконували функцію орієнтирів (це явище рельєфно вимальовується в сучасній мікротопонімії), тому вони теж можуть містити ці незмінювані компоненти. У цих випадках варто пам'ятати, що такі географічні назви можуть походити: 1) на + Дорожнів (**Надорожнів**, Тр, Бережанський, **1946**, УкрАТП, 15; **1819**, **1820**, ЙФМ, 207; **1785**, **1788**, ЙФМ, 207) – прийменник додається до уже готового ойконіма (префіксальний спосіб творення ойконіма); 2) на + ріг + њ(е) – Нароже (**Narože**, Брацлав, **1606**, *ŽDz*, XXI, 528, 541) (префіксально-суфіксальний спосіб творення); 3) пере + хід + ичі – переходичі (люди, що переходять) – Переходичі (назва місця, де ці люди живуть) (**Переходичі**, Рв, Рокитнянський, **2001**, ІСОУ, 245; **1946**, УкрАТП, 1750; **1838**, **1848 (1855)**, ВТК Вол., 9; **1492**, Рев., 357-358) (семантичний спосіб творення).

Твірні основи ойконімів мають тісні зв'язки з давніми слов'янськими композитними іменами, що збереглися в різних формах, а також широко представлені відапелятивні назви.

1) Відкомпонити. Перебуваючи на периферії мови, онімний матеріал засвідчує регулярні явища. Це дає можливість робити глибші висновки щодо всієї системи мови. До регулярних належать композити в найширшому їх розумінні. В індоєвропейських мовах ономастичні композити збереглися значно краще, ніж інші оніми, тому що вони асоціювалися із відповідним соціальним рівнем і відображали типологію культурно-історичного періоду у всіх індоєвропейських соціумах [16, с. 3]. До цієї групи методично зараховуємо оніми, які містять компоненти складених назв, що репрезентовані не тільки в українській антропонімній системі, а відомі в загальнослов'янському масштабі. Над слов'янськими давніми двочленими назвами працювали: Ф. Палацький [26], Ф. Міклошич [25], М. Морошкін [12], М. Тупиков [17], Т. Маретич [24], В. Ташицький [29], О. Селіщев [14], О. Суперанська [15], І. Желєзняк [4, 5], П. Чучка [20, 21], Л. Гумецька [2], Р. Керста [8], М. Худаш [19], М. Демчук [3], Р. Осташ [13] та ін. Однак до сих пір нема однієї думки щодо структурного типу “*indeklinabile + nomen*”. Деякі вчені [27] розглядають “*indeklinabile + nomen*” як композити, інші [4, 6, 15] – як відапелятивні утворення, ускладнені префіксами, окремі з них виділяють їх як особливі імена, “*несправжні композити*” [28]. Існує ще одна методична проблема – розмежування омонімічних відкомпонитних і відапелятивних утворень. У цих випадках обов'язково враховуємо першозасвідчення ойконімів (давнішими переважно будуть ті, в основах яких є двочленні антропоніми або їх скорочені форми), територію, порівняльний загальнослов'янський матеріал, аналогічні антропоніми чи їх форми в сучасних джерелах тощо.

Перемил (< Пере + Мил (пор., *Přemil*, *Bohumil*, *Radomil* (Sv. 79) > **Перемилів**, Тр, Копичинський, 1946, УкрАТП, 977; 1893, *SORG*, 192; 1650, *Ж*, V, 293; 1564, *ŽDz*, XVIII, I, 99; 1452, *AGZ*, XII, 218. **Перемиль**, Вл, **1946**, УкрАТП, 40; **1890**, Теод., II, 1060; **1649**, *AS*, IV, 186; **1570**, *ВГС*, I, № 5, 204; **1453**, *РИБ*, XXVII, 97; **1430**, *АЛРГ*, 10; **1097**, *ПСРЛ* I Іпат., 311.

Перемисл (< Пере + Мисл (пор., *Přemysl* (Sv., 81) > **Przemysłów**, Сокаль, **1893**, *SORG*, 540; **1785**, **1788**, ЙФМ, 230; **1625**, КПД (ЦЦІА), 802; **1578**, *ŽDz*, XVIII, I, 205. **Перемішель**, К-П., Славутський, **1946**, УкрАТП, 1198; **1893**, Теод., III, 679; **1758**, *Арх*, III, III, 684; **1649**, *Ж*, V, 73, 164; **1583**, *ŽDz*, XIX, 134; 1455, *АЗР*, 70. **Перемішляни**, Льв, Перемішлянський, **1946**, УкрАТП, 1527; **1893**, *SORG*, 417; **1785**, **1788**, XVIII, ЙФМ, 230; **1675**, *AGZ*, XXII, 37, 196; **1515**, *ŽDz*, XVIII, I, 160; **1439**, *AGZ*, XIII, 85.

Переросл//Перерост (< Пере + Росл/Рост (пор., Rostislav (Sv., 81) > **Перерослів**, К-П, Плужнянський, **1946**, УкрАТП, 1020. **Перерісль**, Стн, Ланчинський, **1946**, УкрАТП, 530; **1819**, **1820**, ЙФМ, 231; **1711**, AGZ, XXV, 139, 631; **1649**, Ж, V, 15, 16; **1578**, ŽDz, XVIII, I, 93; **1436**, AGZ, XII, 13. **Переросля**, Рв, Дубенський, **1946**, УкрАТП, 108; **1583**, ŽDz, XIX, 82; **1566**, РИБ, XXX, 890. **Перерост**, Чрг, Городнянський, **1946**, УкрАТП, 276.

Народ (< На + Род (пор., Rodoslav, Neroda (Sv. 96) > **Народичі**, Жт, Народицький, **2001**, ІСОУ, 245; **1946**, УкрАТП, 1098; **1838**, **1848** (1855), ВТК Вол, 18; **1709**, ЦДІАК, ф. 2, оп. 1, 12/116; **1609**, ŽDz, XXI, 159; **1545**, Арх, I, IV, 47; **1415**, АЗР, I, 37. **Народичі Нови** (**Narodycze Stare y Nowe**), Овруч, на р. Жереви, **1713**, ЦДІАК, ф. 2, оп. 1, 15/27; **1695**, ЦДІАК, ф. 2, оп. 1, 6/613; **1642**, Арх, IV, I, 311.

Перелиш(ь) (< Пере + Ліх (пор., Лихогудь (Дем., 40) > **Перелишь**, Волинь, II пол. XV ст., АЛМ, I, 13.

Перелюб (< Пере + Люб (пор., Rozlub, Nel'ub (Sv., 78) > **Перелюб**, Новгородсіверський, **1779**, **1781**, ОНСН, 19, 21, 31, 94, 360; **1765**, ОРОМ, 126.

Переслав (< Пере + Слав (пор., Přeslav (Sv., 86) > **Pereslaw**, Київ, **1616**, ŽDz, XX, 54. **Переславичі**, Вл, Іваничівський, **2001**, ІСОУ, 242; **1946**, УкрАТП, 500; **1838**, **1848** (1855), ВТК Вол, 20; **1765**, Арх., V, II, 1, 99; **1662**, Арх., VII, III, 157; **1570**, ЦДІАК, XXV, I, 12/229. **Переяслав-Хмельницький**, Кв, **1946**, УкрАТП, 1292; **1765**, Лаз СА, 91; **1648**, Пам., I, , 3, 317, 339; **XVI – XVIII ст.**, Арх, VII, III, 312; **1450**, РИБ, XXVII, 60; **1237**, Ипат., 176; **1113**, Ипат., 4; **907**, ПСРЛ I Лавр., 13.

Надій (< На + Дій (пор., Nadziej (Mal., 12) > **Надіїв**, Стн, Долинський, **1946**, УкрАТП, 273; **1893**, SORG, 144; **1819**, **1820**, ЙФМ, 207; **1785**, **1788**, ЙФМ, 207; **1649**, Ж, V, 24, 78, 254; **1578**, ŽDz, XVIII, I, 79, 165; **1469**, AGZ, IV, 187; **1399**, Гр. XIV, 79. Уважаю, що все-таки ойконім Надіїв походить від о.н. Надій, а не Надія (що на перший погляд виглядає саме так), бо посесивний формант *овь/-евъ приєднувався до іменних основ на -ō, а формант *-інь – до ā-основ. Ця закономірність мала би дати нам ойконім Надіїн. Дуже видозміненою стала географічна назва Надітичі, однак ми зараховуємо її до цієї групи, бо писемні пам'ятки засвідчують, що в її основі є особова назва Надій. **Надітичі**, Др, Миколаївський, **2001**, ІСОУ, 246; **1946**, УкрАТП, 439; **Надійчичі** (Надїтичи), **1861**, **1863**, ЛШ, 48, 49; **1785**, **1788**, ЙФМ, 207; **Надійчичі** (Naidzievzicze), **1578**, ŽDz, XVIII, I, 73; **Надійчичі** (Nadzevczice), **1446**, AGZ, XIV, 203.

2) Відапелятиви. Існує велика кількість онімів, у яких проглядається тісний зв'язок із загальною лексикою. Велика кількість прийменників в українській мові виступає в ролі дієслівних префіксів [7, с. 9]. Цю тезу підтверджують власні назви, вичленовані з української ойконімії, переважна більшість їх – антропоніми віддієслівного походження з префіксами -на, -пере.

– віддієслівні

Набут (< набути(ся) (пор., Набитович (Ред. II, 721) > **Набутів**, Кв, Корсунь-Шевченківський, **1946**, УкрАТП, 978; **1765**, Арх, VII, III, 35.

Наказ (< наказати (пор., Наказний (Ред. II, 725) > **Наказів**, Рв, Соснівський, **1946**, УкрАТП, 2026.

Нарай (< нараяти – порадити (СУМ V, 168 > **Нарайв**, Тр, Бережанський, **1946**, УкрАТП, 46; **1846**, КБССГ, 126, 157, 193, 225, 228; **1785**, **1788**, ЙФМ, 208; **1649**, Ж, V, 234; **1578**, ŽDz, XVIII, I, 63, 69, 76, 161; **1472**, AGZ, 15, 146, 167, 176, 185, 251, 288, 321, 481, 485; **1443**, AGZ, XIV, 116.

Наквас//Накваша (< нақвасити (пор., Кваша, Квашук (Ред. I, 452), Nakvasa (Sv., 95) > **Накваша**, Лв, Бродівський, **1946**, УкрАТП, 1558; **1819**, **1820**, ЙФМ, 207; **1785**, **1788**, ЙФМ, 207; **XVI ст.**, ŽDz, XVIII, II, 297.

Назавиз/Назавяз (бо перше засвідчення було Nazawyazow) (< на + зав'язати) > **Назавизів**, Стн, Надвірнянський, **1946**, УкрАТП, 561; **1893**, SORG, 366; **1789**, Арх, VII, III, 446; **1661, 1665**, LWR, III, 33; **1469**, ŽDz, XVIII, I, 35.

Наворота/Наврата(< наворотити (пор., Навроцький (Ред. II, 721) > **Nawratyn**, Володимир - Волинь, **1583**, ŽDz, XIX, 124; **1555**, Арх., VIII, IV, 31.

Передерій (< передерти (пор., Передерій (Ред. II, 805) > **Передерій**, Стл, Сніжнянський, **1946**, УкрАТП, 1559; **Передерій-Міуський**, Стл, Сніжнянський, **1946**, УкрАТП, 1560; **Передерієв**, Конотоп. пов., **1779, 1781**, ОНСН, 529.

Перевій (< перевіяти (пор., Передерій, Перегін (Ред. II, 805) > **Перевій**, Хрк, Куп'янський, **1946**, УкрАТП, 1661.

Переклад (< перекладати (пор., Переступ (Ред. II, 806), Перекладов (Вес., 241) > **Perekładów**, Луцьк (Гоща), 1583, ŽDz, XIX, 104. **Перекладовичі (Перекладовичи)**, Луцьк, на р. Стир, **1838, 1848 (1855)**, ВТК Вол., 21; **1784**, Арх., V, II, 2, 418; **1662**, Арх., VII, III, 125; **1544**, AS, IV, 403.

Переянта/Переянта (< переянти (пор., Переяма, Переямибіда (Ред. II, 805-806) > **Переянтин**, Рв, Червоноармійський, **1946**, УкрАТП, 2194; **1893**, Теод., III, 160; **1690**, Арх, II, II, 490, 518; **1601**, КЗС, II, 45; **1583**, ŽDz, XIX, 138.

Перещепа (< перещепити (пор., Перепада, Пересада (Ред. II, 806) > **Перещепине**, Дн, Перещепинський, 1946, УкрАТП, 1078.

Переводчик(< переводити + чик(пор., Перепада, Пересада (Ред. II, 806), Перавознік (Бір., II, 321) > **Переводчиків**, Пл, Шишацький, **1946**, УкрАТП, 3566; **1890**, Теод., II, 942.

Перегной/Прогной (< перегнати//прогнати (пор., Перегняк (Ред. II, 805), Гнильєвы, Гнильєвские(Вес., 80) > **Перегнойовичі (Przegnoiovice)**, Городок - Львів, **1658**, ЦДІАЛ, X, I, 74/345. **Прогнойів**, Лв, Глинянський, **1946**, УкрАТП, 465; **1893**, SORG, 413; **1785, 1788**, ЙФМ, 227; **1661, 1661, 1665**, LWR, II, 160; **1570**, Ж, VII, 218; **1397**, AGZ, I, 12.

Нагак/Нагач (<(на)гакати (пор., Гакало (Ред. I, 183), можливо, від гакавий – заїкуватий (пор., Гакавий (Чуч., 132), менш імовірно, від апелятива гак Гак (Ред. I, 183) > **Нагачів**, Лв, Краковецький, **1946**, УкрАТП, 854; **1893**, SORG, 228; **1785, 1788**, ЙФМ, 206; **1623**, AGZ, X, 213.

– відіменні

Набок(< набокуватий (пор., Набока (Ред. II, 721), Набок(Бір., II, 294) > **Набоків**, Кв, Городищенський, **1946**, УкрАТП, 565. **Набоків**, Хрк, Коломацький, **1946**, УкрАТП, 1413.

Переверд (< перевердий//перевередий (пор., Вередіюк (Чуч., 115) > **Перевердів**, Рв, Млинівський, **1946**, УкрАТП, 1295.

Перекал (< пере + кальний –брудний (пор., мікротопонім Перекалки (м.Глиняни Золочівського р-ну Львівської обл.) > **Перекалів**, Рв, Козинський, **1946**, УкрАТП, 1046.

Перепечай (< перепечений (пор., Перепеча (Вес., 242) > **Перепечайів**, Вр, Білолуцький, **1946**, УкрАТП, 104.

Перехрест (< перехресний (пор., Перехриста (Бір., I, 244), Перегін (Ред. II, 805), Переход (Ред. II, 807) > **Перехрестів**, См, Сумський, **1946**, УкрАТП, 1862.

Архаїчні ойконіми України зафіксували унікальний пласт антропонімії, яка не збереглася у первісному вигляді. Щодо хронології та поширення географічних назв, що містять компоненти на- і пере-, то окремі з них сягають XIV ст., а зосереджені вони в основному на тих територіях, які традиційно представляють давню ойконімію. Очевидним є те, що антропоніми з компонентами на- та пере- належить до загальнослов'янського антропонімічного пласту, де вони сприймаються як члени композитних імен. Що стосується відапелятивів, то це в основному віддієслівні власні назви, що теж свідчить про архаїчність цих відновлених антропонімів.

1. Бучко Д. Г. Відродинні ойконіми польсько-українського пограниччя // Вісн. Львів. ун-ту. Серія філолог. 2004. Вип. 34. Ч.ІІ. С. 18-23.
2. Гулецька Л. Л. Нарис словотворчої системи української актової мови ХІV–ХV ст. К., 1958.
3. Демчук М. О. Слов'янські автохтонні особові власні імена в побуті українців ХІV–ХVІІ ст. К., 1988.
4. Железняк І. М. Давні сербоховатські відетнонімічні антропоніми// Територіальні діалекти і власні назви. К., 1965. С.247 – 259
5. Железняк І. М. Очерк сербохорватского антропонимического словообразования. К., 1969.
6. Илчев С. Увод. Лични имена// Речник на личните и фамилни имена у българите. София, Изд-во БАН, 1969.
7. Льїн В. С. Префікси в сучасній українській мові. К., 1953.
8. Керста Р. Й. Українська антропонімія ХVІ ст.(чоловічі іменування). К., 1984.
9. Купчинська З. О. Компонент за- в архаїчній ойконімії України.-*Studia slovakistica*.10. Ономастика.Топоніміка. Ужгород, 2009. С.252-262.
10. Купчинська З. О. Nomen negativum як твірна основа архаїчного ойконіма (назви з компонентом не-). Студії з ономастики та етимології. 2009. К., 2009. С. 76-87.
11. Купчинський О. А. Найдавніші слов'янські топоніми України як джерело історико-географічних досліджень. Київ,1981.
12. Морошкин М. Славянский именованослов или собрание славянских личных имен в алфавитном порядке. Введение. СПб., 1867.
13. Остап Р. І. До походження прізвищевих назв Реєстру (спроба етимологічного словника) // Реєстр Війська Запорозького. К., 1995.
14. Селищев А. М. Происхождение русских фамилий, личных имен и прозвищ // Учен. зап. Моск. ун-та. 1948. Вып. 128. Кн.1. С.128–152.
15. Суперанская А. В. Структура имени собственного (фонология и морфология). М., 1969.
16. Топорова Т. В. Культура в зеркале языка: древнегерманские двучленные имена собственные. М., 1996.
17. Тушков Н. М. Словарь древнерусских личных собственных имен. СПб., 1903. Т.6.
18. Худащ М. Л., Демчук М. О. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів (відантропонімії утворення). К., 1981.
19. Худащ М. Л.З історії української антропонімії. К., 1977.
20. Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття . Конспект лекцій. Ужгород, 1970.
21. Чучка П. П. Розвиток імен і прізвищ // Історія української мови: Лексика і фразеологія. К., 1983.
22. Karaś M. Nazwy miejscowe typu PODGÓRA, ZALAS w języku polskim i w innych językach słowiańskich. Prace onomastyczne. Wrocław, 1955.
23. Malec M. Budowa morfologiczna staropolskich złożonych imion osobowych. Wrocław etc., 1971.
24. Maretić T. O narodnim imenima i prezimenima u Hrvata i Srba // Rad. Jugosl.Akad.Znanosti i Umjetnosti. 1886. Kn. 81–82.
25. Miklosich F. Die Bildung der slavischen Personennamen. Wien, 1860.
26. Palacký F. Popis staročeských osobných a křestných jmen. Praha, 1832.
27. Skulina T. Staroruskie imennictwo osobowe. Cz.2. Wrocław etc., 1974.
28. Svoboda J. Staročeská osobní jména a naše příjmení. Praha, 1964.

29. *Taszycki W. Najdawniejsze polskie imiona osobowe //1. Onomastyka. Wrocław etc., 1955. S.32-91.*

Джерела:

АЗР – Акты, относящиеся к истории Западной России, собранные и изданные Археографической комиссией. СПб., 1846. Т. I.

АЛМ – Акты литовской метрики, собранные Ф. И. Леонтовичем. – Варшава, 1896–1897.

АЛРГ – Акты литовско-русского государства, изданные М. Довнар-Запольским (1390–1529). М., 1899. Вып. I.

Арх – Архив Юго-Западной России, издаваемый Временной комиссией для разбора древних актов. – К., 1859–1914.

Бір. I – Бірыла М. В. Беларуская антрапанімія. 1. Мінськ, 1966.

Бір. II – Бірыла М. В. Беларуская антрапанімія. 2. Мінськ, 1969.

ВГС – Володимирський Гродський Суд. Подокументні описи актових книг. Вип. 1. Справи 1 – 5.

1566 – 1570. К., 2002.

Вес. – Веселовский С. Б. Ономастикон. М., 1974.

ВТК Вол. – Военно-топографическая карта Волынской губернии. 1838–1848 pp. М., 1855.

Гр. XIV – Грамоты XIV ст. К., 1974.

Дем. – Демчук М. О. Слов'янські автохтонні особові власні імена в побуті українців XIV–XVII ст. К., 1988.

Ж – Жерела до історії України-Руси: В 7 т. Львів, 1895–1903.

Ипат. – Ипатьевская летопись. В кн.: Полное собрание русских летописей. СПб., 1843. Т. II.

ІСОУ – Бучко Д. Інверсійний словник ойконімів України. Люблін, 2001.

ЙФМ – Йосифінська (1785–1788) і Францисканська (1819–1820) метрики: Показчик населених пунктів. К., 1965.

КБССГ – Класова боротьба селянства Східної Галичини 1772 – 1849. К., 1974.

КЗС – Кременецький земський суд. Описи актових книг. Вип. I – III. К., 1959 – 1965.

Лаз. СА – Лазаревский А. Сулимский архив. Семейные бумаги Сулим, Скоропи, Войцеховичей XVII–XVIII ст. К., 1884.

ЛШ – Шематизм греко-католицького Духовенства Львівської архієпархії на рік 1931/32. Львів, 1931.

ОНСН – Опис Новгород-Сіверського намісництва (1779–1781). К., 1931.

ОРОМ – Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. Полк черниговский. Чернигов, 1866. Вып. I. Полк киевский и нежинский. Чернигов, 1867. Вып. II–III.

Пам. – Памятники, изданные Временной комиссией для разбора древних актов: В 4 т. К., 1849–1859.

ПСРЛ I Лавр. – Лаврентьевская летопись. - В кн.: Полное собрание русских летописей. СПб, 1846. Т. I.

Рев. – Ревизия пуц и переходов звериных в бывшем Великом Княжестве Литовском с присовокуплением грамот и привилегий на входы в пуцци и на земли, составленная старостою мстибогским Г. В. Воловичем в 1559 году. Вильно, 1867.

Ред. – Редько Ю. Словник сучасних українських прізвищ: В 2 т. Львів, 2007.

РИБ – Русская историческая библиотека. Литовская метрика. Пб., 1903. Т. XX; СПб., 1910. Т. XXVII; Пг., 1915. Т. XXXIII.

СУМ – Словник української мови: В 11 т. К., 1970–1980.

Теод. – Теодорович Н.И. Волинь в описании городов, местечек и сел. . . . В 3 т. Почаев, 1888–1893.

УкрАТП – Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ на 1 вересня 1946 року. К., 1947.

ЦДІАК – Центральний державний історичний архів України у Києві.

ЦДІАЛ – Центральний державний історичний архів України у Львові.

Чуч. – Чучка П. Прізвища закарпатських українців. Історико-етимологічний словник. Львів, 2005.

AGZ – Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego Bernardyńskiego we Lwowie: T.I–XXV. Lwów, 1868–1935.

AS – Archiwum ksiąg Lubartowiczów Sanguszków w Sławucie: T. I–VI. Lwów, 1887–1910.

LWR – Lustracja Wojewodztwa Ruskiego. 1661–1665: T. I–III. Wrocław, 1970–1976.

Mal. – Malec M. Budowa morfologiczna staropolskich złożonych imion osobowych. Wrocław etc., 1971.

SORG – Special-Orts-Repertorium von Galizien. Neubearbeitung auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung vom 31 Dezember 1890. Wien, 1893.

Sv. – Svoboda J. Staročeská osobní jména a naše příjmení. Praha, 1964.

ŽDž – Žródla dziejowe: T. V– VIII. Warszawa, 1877–1894.

Умовні скорочення:

Вл – Волинська область

Вр – Ворошиловоградська (Луганська) область

Дн – Дніпропетровська область

Др – Дрогобицька (частина суч. Львівської) область

Жт – Житомирська область

К-П – Кам'янець-Подільська (Хмельницька) область

Кв – Київська область

Лв – Львівська область

Пл – Полтавська область

Рв – Рівненська область

Стл – Сталінська (Донецька) область

Стн – Станіславська (Івано-Франківська) оюласть

См – Сумська область

Тр – Тернопільська область

Хрк – Харківська область

Чрг – Чернігівська область

ON THE METHODS OF ANTHROPONYM SELECTING FROM PLACE NAMES

Zoryana Kupchynska

*Ivan Franko National University of Lviv
The department of Ukrainian Language,
1/234, Universytets'ka Str., 79602 Lviv, Ukraine,
phone: (380322)394717*

Ukrainian place names which derived from anthroponyms are sequently represented mainly by several All-Slavonic models (possessive names (*-jь-, *-inъ, *ovъ/-evъ), patronymic names (*-

itji), defamily names (*-i). Selection of the old anthroponyms from archaic place names is a difficult methodical task. Anthroponymic material hidden in place names indicates of the facts that such name-formations are old, most of them are of the common Slavonic origin, All-Slavonic tendencies in name-formation, common areas of both place names and anthroponyms.

Key words: deanthroponymic place names, All-Slavonic models of place names, decomposites, deappellatives, anthroponymy.

НЕКОТОРЫЕ ЗАМЕЧАНИЯ О МЕТОДИКЕ ВЫДЕЛЕНИЯ АНТРОПОНИМОВ С ОЙКОНИМИИ

Зоряна Купчинская

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
кафедра украинского языка,
ул. Университетская, 1/234, 79602
Львов, Украина, тел.: (00380322) 96 47 17*

Деантропонимная ойконимия Украины последовательно представлена в основном несколькими общеславянскими моделями (посессивные названия (на *-jъ-, *-inъ, *-ovъ/-evъ), патронимные названия (на *-itji), родовые названия (на *-i). Выделение антропонимов с архаической ойконимии – методически сложное задание. Антропонимный материал, скрытый в ойконимии, свидетельствует о древности таких онимных образований, общем славянском происхождении большинства из них, о цельности славянской тенденции в формировании онимов, о единстве ареалов не только ойконимии, но и антропонимии.

Ключевые слова: деантропонимная ойконимия, общеславянские модели, откомпози́ты, отапеллятивы, антропонимия

Стаття надійшла до редколегії 1.11. 2009

Прийнята до друку 20. 01. 2010